

HE 198/2005 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislakiin tehtäviksi niin sanotun perheenyhdistämisdirektiivin täytäntöönpanon edellyttämät muutokset. Direktiivillä pyritään lähentämään kolmansien maiden kansalaisten perheenjäseniin sovellettavaa maahantuloa ja maassaoleskelua koskevaa jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä.

Ulkomaalaislain säännökset vastaavat pääosin direktiivin säännöksiä ja ovat osittain direktiiviä suotuisampiakin.

Perhesiteen perusteella tehdyn oleskelulupahakemuksen käsittelylle ehdotetaan yhdeksän kuukauden enimmäisaikaa. Muutoksia ehdotetaan muun muassa perheenjäsenelle myönnettävän oleskeluluvan yleisiin edellytyksiin, perheenjäsenen määritelmään sekä perheenjäsenen oikeuteen tehdä ansiotyötä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila.....	3
2.1. Perheenyhdistämisdirektiivi	3
Yleiset säännökset	3
Perheenjäsenet	4
Hakemuksen tekeminen ja käsittely.....	4
Perheenyhdistämisen edellytykset.....	4
Pakolaisten perheenyhdistäminen.....	4
Perheenjäsenten maahantulo ja maassaoleskelu	5
Hakemuksen hylkääminen, oleskeluluvan peruuttaminen, maastapoistaminen ja muutoksenhaku.....	6
Loppusäännökset	6
2.2. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	6
Yleiset säännökset	6
Perheenjäsenet	6
Hakemuksen tekeminen ja käsittely.....	7
Pakolaisten perheenyhdistäminen.....	7
Perheenyhdistämisen edellytykset.....	7
Perheenjäsenten maahantulo ja maassaoleskelu	8
Hakemuksen hylkääminen, oleskeluluvan peruuttaminen, maastapoistaminen ja muutoksenhaku.....	8
2.3. Nykytilan arviointi.....	9
2.3.1. Direktiivin artiklat, jotka aiheuttavat muutoksia ulkomaalaislakiin.....	9
2.3.2. Direktiivin artiklat, jotka eivät aiheuta muutoksia ulkomaalaislakiin	11
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	14
4. Esityksen vaikutukset	15
5. Asian valmistelu	15
6. Riippuvuus muista esityksistä.....	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	16
1. Lakiehdotuksen perustelut.....	16
2. Voimaantulo	17
3. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys.....	18
LAKIEHDOTUS.....	19
ulkomaalaislain muuttamisesta	19
LIITE	22
RINNAKKAISTEKSTI.....	22
ulkomaalaislain muuttamisesta	22

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Neuvosto on 22 päivänä syyskuuta 2003 hyväksynyt direktiivin oikeudesta perheen yhdistämiseen (2003/86/EY, jäljempänä *perheen yhdistämisdirektiivi*). Direktiivillä pyritään lähentämään kolmansien maiden kansalaisten perheenjäseniin sovellettavaa maahantuloa ja maassaoleskelua koskevaa jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä.

Perhesiteen perusteella myönnettäviä oleskelulupia koskevat säännökset ovat ulkomaalaislaissa (301/2004). Kokonaan uudistettu ulkomaalaislaki tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2004. Ulkomaalaislain kokonaisuudesta (HE 28/2003 vp) valmisteltiin kansallisesti samaan aikaan kuin perheen yhdistämisdirektiiviä unionin neuvostossa. Lain uudistuksessa pyrittiin jo ennalta ottamaan huomioon Euroopan unionin sääntelystä johtuvat muutostarpeet. Perheen yhdistämisdirektiivin edellyttämiä kaikkia muutoksia ei kuitenkaan ehditty ottaa huomioon. Sen vuoksi ulkomaalaislakiin ehdotetaan tehtäväksi joitain tarkistuksia, joita perheen yhdistämisdirektiivin täytäntöönpano vielä edellyttää tai jotka ovat direktiivin johdosta aiheellisia.

2. Nykytila

2.1. Perheen yhdistämisdirektiivi

Perheen yhdistämisdirektiivillä pyritään suojaamaan perhe-elämää, ja siinä vahvistetaan ne edellytykset, joiden täyttyessä jäsenvaltioissa laillisesti oleskelevilla kolmansien maiden kansalaisilla on oikeus perheen yhdistämiseen.

Direktiivin mukaan perheen yhdistämisen tulee koskea ainakin ydinperheen jäseniä eli aviopuolisoa ja alaikäisiä lapsia.

Direktiivi sisältää menettelysääntöjä, jotka sääntelevät perheen yhdistämistä koskevien hakemusten tutkimista sekä perheen jäsenten maahantuloa ja maassaoleskelua. Perheen yhdistäminen voidaan direktiivin mukaan evätä asianmukaisesti perustellusta syystä, kuten

yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvistä syistä.

Direktiivin tavoitteen mukaisesti perheen jäsenten kotoutumista olisi edistettävä myöntämällä heille perheen kokoajasta riippumaton oleskelulupa perhesiteen katketessa sekä perheen kokoajan kanssa yhdenvertaiset oikeudet työntekoon ja koulutukseen.

Yleiset säännökset

1 artikla. Perheen yhdistämisdirektiivin tavoitteena on vahvistaa edellytykset, joiden täyttyessä Euroopan unionin jäsenvaltioissa laillisesti oleskelevilla kolmansien maiden kansalaisilla on oikeus perheen yhdistämiseen.

2 artikla. Artikla sisältää direktiivissä käytettyjen käsitteiden määritelmät.

3 artikla. Direktiiviä sovelletaan, kun perheen kokoajalla eli jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevalla kolmannen maan kansalaisella (2 artiklan 1 kohdan c alakohta) on jäsenvaltion vähintään yhdeksi vuodeksi myöntämä oleskelulupa, perustellut mahdollisuudet saada pysyvä oleskeluoikeus ja perheen kokoajan perheenjäsenet ovat kolmannen maan kansalaisia. Direktiiviä ei sovelleta silloin, kun perheen kokoaja on hakenut pakolaisaseman tunnustamista eikä hänen hakemuksestaan ole vielä tehty lopullista päätöstä, kun perheen kokoajalle on myönnetty oleskeluoikeus tilapäisen suojelun perusteella tai hän on hakenut oleskelulupaa tällä perusteella ja kun perheen kokoajalle on myönnetty oleskeluoikeus toissijaisen suojelun perusteella tai hän on hakenut oleskelulupaa tällä perusteella.

Direktiivi ei estä soveltamasta suotuisampia säännöksiä, jotka sisältyvät kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin, joita Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot ovat tehneet kolmansien maiden kanssa, tai Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan ja siirtotyöläisten asemaa koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen. Direktiivi ei myöskään vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen antaa tai pitää voimassa säännöksiä, jotka ovat direktiivin säännöksiä suotuisampia.

Perheenjäsenet

4 artikla. Jäsenvaltioiden on sallittava perheenkokoajan aviopuolison, alaikäisten lasten sekä aviopuolison alaikäisten lasten maahantulo ja maassaoleskelu perheenyhdistämisen perusteella. Jäsenvaltiot voivat lisäksi sallia tietyin edellytyksin perheenkokoajan tai hänen aviopuolisonsa vanhempien (suoraan ylenevää polvea olevien ensimmäisen asteen sukulaisten) sekä täysi-ikäisten naimattomien lasten maahantulon ja maassaoleskelun. Jäsenvaltiot voivat myös sallia sellaisen avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän henkilön maahantulon ja maassaoleskelun, jolla on perheenkokoajaan asianmukaisesti todistettu pysyvä suhde tai rekisteröity parisuhde sekä kyseisen henkilön lasten maahantulon ja maassaoleskelun samoin edellytyksin kuin aviopuolison lasten maahantulon ja maassaoleskelun. Jos kyseessä on moniavioinen avioliitto, voi jäsenvaltio sallia vain yhden aviopuolison maahantulon ja maassaoleskelun. Jäsenvaltiot voivat myös rajoittaa perheenkokoajan ja hänen toisen (muun kuin maassa jo oleskelevan) aviopuolison perheenyhdistämistä. Kolmannen valtion kansalaisen kotoutumisen varmistamiseksi ja pakkoavioliittojen estämiseksi jäsenvaltiot voivat vaatia, että perheenkokoaja ja hänen aviopuolisonsa ovat täyttäneet tietyn vähimmäisiän, joka voi olla korkeintaan 21 vuotta ennen kuin perheenyhdistäminen sallitaan.

Hakemuksen tekeminen ja käsittely

5 artikla. Jäsenvaltiot voivat päättää, tekeekö perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille perheenkokoaja vai yksi tai useampi perheenjäsen. Artiklassa säädetään myös asiakirjoista, jotka on liitettävä hakemukseen. Käsiteltäessä hakemusta, joka koskee perheenkokoajan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää henkilöä, on perhesuhteen toteamiseksi huomioon otettava muun muassa yhteinen lapsi, aiempi avoliitto ja parisuhteen rekisteröinti.

Hakemus on pääsääntöisesti tehtävä ja käsiteltävä ennen perheenjäsenten maahantuloa, mutta jäsenvaltio voi asianmukaisissa olosuhteissa hyväksyä myös hakemuksen, joka

esitetään sen jälkeen, kun perheenjäsenet ovat jo tulleet sen alueelle. Perheenyhdistämistä koskevaan hakemukseen tehdystä päätöksestä on ilmoitettava hakemuksen jättäneelle henkilölle mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämispäivästä. Tätä määräaikaa voidaan jatkaa poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen käsittelyssä ilmenneisiin vaikeuksiin. Kielteinen päätös on perusteltava asianmukaisesti. Hakemusta käsiteltäessä on otettava huomioon alaikäisen lapsen etu.

Perheenyhdistämisen edellytykset

6 artikla. Perheenyhdistämistä koskeva hakemus voidaan hylätä tai perheenjäsenen oleskelulupa voidaan peruuttaa tai sen voimassaoloa voidaan olla jatkamatta yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä. Tehtäessä päätös perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaolon jatkamisesta tai peruuttamisesta on tarkasteltava hänen tekemänsä yleisen järjestyksen tai turvallisuuden vastaisen rikoksen vakavuutta tai hänestä aiheutuvia vaaroja. Sairauden tai vamman ilmeneminen oleskeluluvan myöntämisen jälkeen ei voi yksinään olla perusteena sille, että oleskeluluvan uusimista koskeva hakemus hylätään tai tehdään maastapoistamispäätös.

7 artikla. Perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen jättämisen yhteydessä jäsenvaltio voi vaatia hakemuksen tehneeltä henkilöltä todisteita siitä, että perheenkokoajalla on asunto, sairausvakuutus sekä vakaat ja säännölliset tulot ja varat, jotka riittävät perheenkokoajan ja hänen perheenjäsentensä ylläpitoon. Kotouttamistoimenpiteiden noudattamisen osalta lähtökohtana on kansallinen lainsäädäntö.

8 artikla. Jäsenvaltiot voivat vaatia, että perheenkokoaja on asunut sen alueella laillisesti tietyn ajan, jonka pituus voi olla enintään kaksi vuotta, ennen kuin hän voi hakea perheenyhdistämistä.

Pakolaisten perheenyhdistäminen

9 artikla. Direktiivin 9-12 artikloiden säännöksiä sovelletaan pakolaisaseman saaneiden henkilöiden perheenyhdistämiseen. Jäsenval-

tiot voivat rajoittaa pakolaisten perheenyhdistämistä koskevien säännösten soveltamisen pakolaisiin, joiden perhesuhteet ovat olleet olemassa jo ennen heidän maahantuloaan. Direktiivi ei kuitenkaan vaikuta sellaisten säännösten soveltamiseen, jotka koskevat pakolaisaseman myöntämistä perheenjäsenille.

10 artikla. Pakolaisen perheenjäsenen määrittelyyn sovelletaan pitkälti samoja säännöksiä kuin muiden kolmansien maiden kansalaisten kohdalla. Pakolaisten kohdalla voidaan kuitenkin myöntää oleskelulupa perheenyhdistämistä varten myös muille perheenjäsenille kuin 4 artiklassa tarkoitetuille perheenjäsenille, jos nämä ovat pakolaisen huollettavina. Lisäksi, jos pakolainen on ilman huoltajaa tuleva alaikäinen, on jäsenvaltioiden sallittava perheenyhdistämisen perusteella hänen vanhempinsa (suoraan ylenevää polvea olevien ensimmäisen asteen sukulaisensa) maahantulo ja maassaoleskelu. Jos pakolaisella ei ole suoraan ylenevää polvea olevia sukulaisia tai jos heitä ei voida jäljittää, jäsenvaltiot voivat sallia perheenyhdistämisen perusteella alaikäisen laillisen huoltajan tai muun perheenjäsenen maahantulon ja maassaoleskelun.

11 artikla. Pakolaisen perheenyhdistämistä koskevaa hakemusta käsiteltäessä sovelletaan direktiivin mukaan joustavampia asiakirjojen esittämistä koskevia säännöksiä. Kielteinen päätös ei saa perustua pelkästään siihen, että pakolainen ei voi esittää sukulaisuussuhteen osoittavia virallisia asiakirjoja.

12 artikla. Jäsenvaltiot eivät saa pyytää pakolaista ja/tai hänen perheenjäsentään esittämään todisteita siitä, että pakolaisella on 7 artiklan edellyttämät asunto, vakuutus sekä säännölliset tulot ja varat muutoin kuin siinä tapauksessa, että perheenyhdistäminen on mahdollista sellaisessa kolmannessa valtiossa, johon perheenkokoajalla ja/tai perheenjäsenellä on erityisiä siteitä, tai mikäli perheenyhdistämistä koskevaa hakemusta ei esitetä kolmen kuukauden kuluessa pakolaisaseman myöntämisestä. Jäsenvaltio ei voi vaatia, että pakolainen on oleskellut sen alueella tietyn ajan ennen kuin perheenjäsenet voivat tulla hänen luokseen, kuten muiden direktiivin soveltamisalaan kuuluvien kolmansien maiden kansalaisten kohdalla on direktiivin mukaan mahdollista vaatia.

Perheenjäsenten maahantulo ja maassaoleskelu

13 artikla. Lupa perheenjäsenen tai perheenjäsenten maahantuloon on myönnettävä heti, kun perheenyhdistämistä koskeva hakemus on hyväksytty. Jäsenvaltion on myös kaikoin tavoin edistettävä perheenyhdistämisen perusteella oleskeluluvan saaneilta henkilöiltä vaadittavien viisumeiden myöntämistä. Perheenjäsenille myönnettävän ensimmäisen oleskeluluvan on oltava voimassa vähintään yhden vuoden, mutta kuitenkin korkeintaan vain siihen saakka, kun perheenkokoajan oleskelulupa on voimassa.

14 artikla. Perheenkokoajan perheenjäsenillä tulee olla perheenkokoajan kanssa yhdenvertaiset oikeudet koulutukseen, työntekoon ja ammatinharjoittamiseen sekä ammatilliseen ohjaukseen, ammatilliseen koulutukseen ja täydennyskoulutukseen sekä uudelleen koulutukseen. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin rajoittaa perheenkokoajan ja hänen aviopuolisonsa vanhempien (suoraan ylenevää polvea olevien ensimmäisen asteen sukulaisien) ja täysi-ikäisten naimattomien lasten oikeutta palkkatyöhön ja itsenäiseen ammatinharjoittamiseen.

15 artikla. Perheenkokoajan aviopuolisolla tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävällä henkilöllä ja täysi-ikäisyyden saavuttaneella lapsella on viimeistään viiden vuoden maassaoleskelun jälkeen, mikäli hän ei ole saanut oleskelulupaa muusta kuin perheenyhdistämiseen perustuvasta syystä, oikeus saada erillinen oleskelulupa, joka ei ole sidoksissa perheenkokoajan oleskelulupaan. Erillisen oleskeluluvan myöntämistä aviopuolisolle tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävälle henkilölle voidaan rajoittaa, jos perhesuhteet hajaavat. Erillinen oleskelulupa voidaan myös myöntää perheenkokoajan ja hänen aviopuolisonsa vanhemmille (suoraan ylenevää polvea oleville sukulaisille) sekä täysi-ikäisille naimattomille lapsille. Perheenyhdistämistä varten maahan tulleelle henkilölle voidaan myöntää erillinen oleskelulupa myös leskeyden, avioeron, asumuseron taikka suoraan ylenevää tai alenevaa polvea olevien sukulaisien kuoleman yhteydessä. Jäsenvaltiot ovat velvollisia antamaan säännökset sen varmistamiseksi, että edellä mainittuihin tilanteisiin liittyvissä erityisen vaikeissa olo-

suhteissa perheenjäsenelle myönnetään erillinen oleskelulupa. Erillisen oleskeluluvan myöntämistä ja kestoja koskevat edellytykset vahvistetaan direktiivin mukaan kansallisessa lainsäädännössä

Hakemuksen hylkääminen, oleskeluluvan peruuttaminen, maastapoistaminen ja muutoksenhaiku

16 artikla. Artiklassa luetellaan perusteet, joilla jäsenvaltio voi hylätä perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen tai tarvittaessa peruuttaa perheenjäsenen oleskeluluvan taikka olla jatkamatta sen voimassaoloa. Perheenyhdistämistä koskeva hakemus voidaan hylätä tai peruuttaa, jos direktiivissä asetetut edellytykset eivät täyty tai eivät enää täyty. Jos perheenkokoajalla ei oleskeluluvan voimassaolon jatkamista hakiessaan ole riittävästi tuloja ja varoja, otetaan huomioon myös perheenjäsenten osuus kotitalouden tuloista. Hakemus voidaan hylätä tai perheenjäsenen oleskelulupa peruuttaa tai sitä voidaan olla jatkamatta, jos perheenkokoaja ja perheenjäsen tai perheenjäsenet eivät elä tai eivät enää elä todellisessa avioliitossa tai perhesuhteessa, tai jos todetaan, että perheenkokoaja tai hänen kanssaan avioliitonomaisissa olosuhteissa elävä henkilö on avioliitossa tai pysyvissä suhteissa toisen henkilön kanssa. Hakemus voidaan hylätä tai perheenjäsenen oleskelulupa peruuttaa tai sitä voidaan olla jatkamatta lisäksi myös silloin, jos käy ilmi, että on käytetty väärää tai harhaanjohtavia tietoja, väärää tai väärennettyjä asiakirjoja tai tehty muunlainen petos tai käytetty muita laittomia keinoja, tai että avioliitto on solmittu, avioliitonomaiset olosuhteet perustettu tai adoptio tehty yksinomaan siksi, että asianomainen henkilö voisi tulla jäsenvaltioon tai oleskella siellä. Viimeksi mainitussa tilanteessa jäsenvaltio voi ottaa huomioon sen, että avioliitto on solmittu, avioliitonomaiset olosuhteet perustettu tai adoptio tehty sen jälkeen, kun perheenkokoajalle on myönnetty oleskelulupa. Perheenjäsenen oleskelulupa voidaan myös peruuttaa tai sen voimassaoloa voidaan olla jatkamatta, jos perheenkokoajan oleskelu päättyy eikä perheenjäsenellä vielä ole oikeutta erilliseen oleskelulupaan. Jäsenvaltiot voivat suorittaa tapauskohtaisia tarkistuksia, jos on perusteltua syytä olettaa, että

on tehty petos taikka avioliitto, avioliitonomaiset olosuhteet tai adoptio on toteutettu harhautustarkoituksessa.

17 artikla. Hakemuksen hylkäämisestä, oleskeluluvan peruuttamisesta tai uusimatta jättämisestä taikka perheenkokoajan tai hänen perheenjäsentensä maastapoistamisesta päättäessään jäsenvaltion on otettava asianmukaisesti huomioon asianomaisen henkilön perhesuhteiden luonne ja kiinteys ja jäsenvaltiossa oleskelun kesto sekä perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteet kotimaahan.

18 artikla. Perheenkokoajalla ja hänen perheenjäsenellään on oltava oikeus hakea päätökseen muutosta oikeusteitse, jos perheenyhdistämistä koskeva hakemus hylätään, jos oleskeluluvan voimassaoloa ei jatketa tai oleskelulupa peruutetaan tai jos henkilö määrätään poistumaan maasta. Jäsenvaltion on määriteltävä menettely ja toimivalta, jonka mukaisesti tätä oikeutta käytetään.

Loppusäännökset

Direktiivin 19–22 artiklat sisältävät tavanomaiset direktiivin loppusäännökset.

2.2. Lainsäädäntö ja käytäntö

Yleiset säännökset

Ulkomaalaislain mukaan oikeus perheenyhdistämiseen on pääsääntöisesti ulkomaalaisella, jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa tai tilapäinen oleskelulupa. Perhesiteen perusteella oleskelulupaa ei myönnetä sellaisen ulkomaalaisen perheenjäsenelle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa maasta poistamisen estymisen vuoksi ulkomaalaislain 51 §:n 3 momentin perusteella.

Perheenjäsenet

Perheenkokoajan määritelmä on ulkomaalaislain 3 §:n 15 kohdassa. Sen mukaan perheenkokoajalla tarkoitetaan Suomessa oleskelevaa henkilöä, jonka Suomessa oleskelun perusteella ulkomailla olevalle perheenjäsenelle haetaan oleskelulupaa perhesiteen perusteella. Direktiivin perheenkokoajan määritelmä poikkeaa hieman ulkomaalaislain määritelmästä, sillä ulkomaalaislain mukaisesti

perheenkokoaja voi olla myös Suomen kansalainen. Direktiivi koskee vain kolmansien maiden kansalaisia.

Ulkomaalaislain 37 §:n 1 momentin mukaan ulkomaalaislakia sovellettaessa perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja Suomessa asuva henkilö on. Jos Suomessa asuva henkilö on alaikäinen lapsi, perheenjäsen on hänen huoltajansa. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity.

Ulkomaalaislain 37 §:n 2 momentin mukaan aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy. Alaikäinen ottolapsi rinnastetaan biologiseen lapseen. Jos kyse on moniavioisesta avioliitosta, oleskelulupa Suomeen myönnetään vain perheenkokoajan yhdelle aviopuolisolle.

Hakemuksen tekeminen ja käsittely

Ulkomaalaislain 62 §:n mukaan oleskelulupaa perhesiteen perusteella voi hakea ulkomailla oleskelulupaa vailla oleva ulkomaalainen jättämällä hakemuksensa Suomen edustustolle tai asian voi panna vireille perheenkokoaja jättämällä hakemuksensa kihlakunnan poliisilaitokselle. Ulkomaalaislain 7 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian selvittämisestä. Asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksien perusteista ja muutoinkin myötävaikutettava oman asiansa selvittämiseen. Hakemukseen on liitettävä sen ratkaisemiseksi tarvittavat selvitykset. Osan selvityksistä Ulkomaalaisvirasto voi pyytää muilta viranomaisilta. Tällaisia muilta viranomaisilta pyydettyjä selvityksiä ovat esimerkiksi sosiaali- tai terveydenhuoltoviranomaisen lausunto ja suojelupoliisin lausunto. Hakemuksen liitteenä tulee olla selvitys perhesiteestä, perheenjäsenen matkustusasiakirjasta sekä tarvittaessa toimeentulosta. Asianosaisille on 62 §:n 2 momentin mukaisesti oleskeluluvan edellytysten selvittämiseksi varattava tilaisuus tulla

kuulluiksi ennen asian ratkaisemista.

Kansainvälistä suojelua saavien ulkomaalaisten perheenjäsenien oleskelulupien hankkiminen voi vaarantaa hakijan turvallisuuden tai olla mahdotonta hakijan kotimaan tilanteen vuoksi. Kotimaasta voi puuttua luotettava väestökirjanpito taikka asianomaisten ei muusta syystä, esimerkiksi pakolaistaustansa vuoksi, voida kohtuudella edellyttää toimittavan kotimaansa viranomaisilta saatua selvityksiä. Erityisesti tällöin asianosaisten suullinen kuuleminen on tärkeää.

Perheenjäsenen tulee pääsääntöisesti odottaa oleskelulupahakemuksensa käsittelyä ja ratkaisua ulkomailla. Poikkeuksia tästä pääsäännöstä on säädetty lain 49 §:ssä.

Ulkomaalaislain nojalla tehdyt päätökset perustellaan hallintolain 45 §:n edellyttämällä tavalla.

Ulkomaalaislain 6 §:n 1 momentin mukaan ulkomaalaislain nojalla tapahtuvassa päätöksenteossa, joka koskee kahdeksaatoista vuotta nuorempaa lasta, on erityistä huomiota kiinnitettävä lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteen liittyviin seikkoihin. Ulkomaalaislain 6 §:n 3 momentin mukaan alaikäistä lasta koskevat asiat on käsiteltävä kiireellisesti.

Pakolaisten perheenyhdistäminen

Pakolaisten perheenyhdistämistä koskevat ulkomaalaislaissa pitkälti samat säännökset kuin muidenkin ulkomaalaisten perheenyhdistämistä. Lisäksi pakolaisten perheenyhdistämisestä säädetään ulkomaalaislain 114 ja 115 §:ssä.

Perheenyhdistämisen edellytykset

Perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen voi laittaa vireille, kun ulkomaalainen oleskelee Suomessa laillisesti.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää pääsääntöisesti, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu. Toimeentuloedellytystä ei kuitenkaan sovelleta esimerkiksi silloin, kun oleskelulupa myönnetään kansainvälisen suojelun perusteella.

Oleskelulupa voidaan ulkomaalaislain 36 §:n nojalla jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä jär-

jestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita taikka jos on perusteltua aihetta olettaa olevan kysymys maahantuloa tai maassaoleskelua koskevien säännösten kiertämisestä.

Perheenjäsenten maahantulo ja maassaoleskelu

Ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle ulkomaalaislain 53 §:n 1 momentin mukaan pääsääntöisesti yhdeksi vuodeksi. Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, ei sitä 53 §:n 2 momentin perusteella kuitenkaan myönnetä pidemmäksi aikaa kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenjäsenen oleskelulupa on voimassa.

Jos ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa perhesiteen perusteella, hänellä on ulkomaalaislain 79 §:n 1 momentin perusteella oikeus tehdä ansiotyötä rajoittamattomasti ilman työntekijän oleskelulupaa. Rajoittamaton oikeus tehdä ansiotyötä on 79 §:n 2 momentin mukaan myös ulkomaalaisella, jolle on myönnetty perhesiteen perusteella tilapäinen oleskelulupa tilapäisen työntekijän oleskeluluvan tai tilapäisen elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenenä. Muissa tapauksissa tilapäisen oleskeluluvan saaneen perheenjäsenellä ei ole oikeutta työntekoon ilman työntekijän oleskelulupaa. Esimerkiksi tilapäisellä oleskeluluvalla oleskeleva opiskelija voi tehdä työtä rajoitetusti, mutta hänen perheenjäsenellään ei ole oikeutta tehdä työtä ilman työntekijän oleskelulupaa.

Ulkomaalaisella on oikeus ammatinharjoittamiseen ja elinkeinonharjoittamiseen, jos hänelle on myönnetty elinkeinonharjoittajan oleskelulupa ulkomaalaislain 76 §:n perusteella. Elinkeinonharjoittaminen on sallittua myös muun oleskeluluvan nojalla, kun maassa oleskelun pääasiallinen tarkoitus on muu kuin elinkeinonharjoittaminen eikä elinkeinonharjoittaminen muuta tätä tarkoitusta.

Perheenjäsenen oleskelulupa on sidoksissa perheenkokoajan oleskelulupaan siihen saakka, kunnes perheenjäsenelle on myönnetty pysyvä oleskelulupa, jollei perheenjäsenelle myönnetä oleskelulupaa muulla perusteella. Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkoma-

alaislain 56 §:n mukaan ulkomaalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, ovat olemassa ja pysyvän oleskeluluvan myöntämiselle ei ole ulkomaalaislaissa mainittuja esteitä. Tällaisia esteitä ovat ulkomaalaisen syyllistyminen rikokseen, josta on säädetty rangaistukseksi vankeutta tai jos ulkomaalainen on epäiltynä tällaisesta rikoksesta taikka ulkomaalaisen syyllistyminen useampaan kuin yhteen rikokseen tai jos häntä epäillään useammasta kuin yhdestä rikoksesta. Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on tullut maahan perheenyhdistämisen perusteella, jos edellytykset myöntää oleskelulupa perhesiteen perusteella ovat edelleen olemassa tai 54 §:n 5 momentin mukaisesti on olemassa jokin uusi peruste oleskeluluvan myöntämiselle. Saman momentin mukaisesti ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella, voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen päätyttyä sillä perusteella, että henkilöllä on kiinteät siteet Suomeen. Kun perheenyhdistämisen perusteella maahan tulleelle ulkomaalaiselle on myönnetty pysyvä oleskelulupa, oleskelulupaa ei voida peruuttaa, vaikka perheside katkeaisi.

Perhesiteen perusteella maahan tulleelle ulkomaalaiselle voidaan myöntää perheenjäsenen oleskeluluvasta riippumaton oleskelulupa myös yksilöllisestä inhimillisestä syystä ulkomaalaislain 52 §:n perusteella.

Hakemuksen hylkääminen, oleskeluluvan peruuttaminen, maastapoistaminen ja muutoksenhaku

Oleskelulupaa perhesiteen perusteella ei myönnetä, jos henkilö, jolle oleskelulupaa haetaan, ei ole ulkomaalaislain 37 §:n määritelmän mukainen perheenjäsen. Oleskelulupa voidaan ulkomaalaislain 39 §:n perusteella jättää myöntämättä myös, jos ulkomaalaisen toimeentulo ei ulkomaalaislain edellyttämissä tapauksissa ole turvattu. Oleskelulupa voidaan lisäksi jättää myöntämättä, jos ulkomaalaislain 36 §:ssä säädettyt yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle eivät täyty: jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä

järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita, taikka jos on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen tarkoituksena olevan maahantuloa tai maassaoleskelua koskevien säännösten kiertäminen

Jatkolupa voidaan ulkomaalaislain 54 §:n perusteella jättää myöntämättä, jos edellytyksiä, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa ei enää ole olemassa eikä oleskeluluvan myöntämiseksi ole muita sellaisia uusia perusteita, joiden perusteella ulkomaalaiselle olisi voitu myöntää ensimmäinen oleskelulupa.

Oleskeluluvan peruuttamista säännellään ulkomaalaislain 58 §:ssä. Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa peruutetaan, kun ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois Suomesta tai hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta Suomen ulkopuolella. Määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa voidaan peruuttaa myös, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen. Määräaikainen oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos niitä edellytyksiä, joiden perusteella oleskelulupa myönnettiin, ei enää ole olemassa. Peruuttamisen edellytyksenä on kuitenkin tällöin, että ulkomaalainen on oleskellut Suomessa luvallisesti vasta lyhyen ajan. Lisäksi määräaikainen tai pysyvä oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos Schengen-valtio pyytää Suomea peruuttamaan Suomen ulkomaalaiselle myöntämän oleskeluluvan 58 §:n 5 momentissa tarkemmin säädetyin perustein.

Ulkomaalaislain 146 §:ssä säädetään käännättämistä, karkottamista ja maahantulokielltoa harkittaessa suoritettavasta kokonaisharkinnasta. Käännättämistä, karkottamista ja maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassaoleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne ja

hänen siteensä Suomeen. Jos käännättäminen tai maasta karkottaminen taikka siihen liittyvä maahantulokiello perustuisi ulkomaalaisen rikolliseen toimintaan, on otettava huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara.

Ulkomaalaislaissa tarkoitettuun Ulkomaalaisviraston, poliisin, rajatarkastusviranomaisen ja työvoimatoimiston päätökseen saa ulkomaalaislain 190 §:n mukaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

2.3. Nykytilan arviointi

Ulkomaalaislaki vastaa hyvin pitkälle perheenyhdistämisdirektiiviä ja on monilta osin direktiiviä suotuisampi. Direktiivi sallii suotuisimmat säännökset, ja näiltä osin ei nykyistä lainsäädäntöä ole tarpeen muuttaa.

Direktiivin jäsenvaltioita velvoittavat artikkelit 4, 5, 6, 14 ja 17 aiheuttavat tarkistuksia ulkomaalaislakiin.

2.3.1. Direktiivin artikkelit, jotka aiheuttavat muutoksia ulkomaalaislakiin

4 artikla. Perheenyhdistämisdirektiivi edellyttää, että oleskelulupa perheenyhdistämisen perusteella myönnetään 1) perheenkokoajan aviopuolisolle, 2) perheenkokoajan ja hänen aviopuolionsa yhteisille lapsille, 3) perheenkokoajan lapsille, jos perheenkokoaja on heidän huoltajansa ja he ovat perheenkokoajan huollettavina sekä 4) perheenkokoajan aviopuolison lapsille, jos perheenkokoajan aviopuoliso on heidän huoltajansa ja he ovat perheenkokoajan aviopuolison huollettavina. Ulkomaalaislain 37 §:ssä oleva perheenjäsenen määritelmä on osin direktiiviä suppeampi. Perheenkokoajan aviopuolison lapset eivät ulkomaalaislain mukaan ole perheenjäseniä, jos nämä eivät ole myös perheenkokoajan huollettavia. Perheenkokoajan aviopuolison lapset ovat saaneet normaalin oleskelulupaharkinnan jälkeen oleskeluluvan aviopuolison perheenjäseninä silloin, kun myös aviopuoliso on muuttanut Suomeen. Direktiivi kuitenkin edellyttää, että oleskelulupa perheenyhdistämisen perusteella tulee myöntää perheenkokoajan aviopuolison lapsille myös silloin, kun perheenkokoaja itse ei ole

lasten huoltaja ja kun aviopuoliso, joka on lasten huoltaja, ei muuta Suomeen. Tämän vuoksi perheenjäsenen määritelmää ehdotetaan ulkomaalaislaissa laajennettavaksi.

Ulkomaalaislain 37 §:n mukaan aviopuoliso on rinnastetaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity sekä jatkuvasti yhteisessä taloudessa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta, jos asumista on kestänyt vähintään kaksi vuotta tai jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy.

5 artikla. Ulkomaalaislaissa ei säädetä määräajoista, joissa ulkomaalaislain mukaiset päätökset tulisi tehdä. Perheenyhdistämisdirektiivi edellyttää, että perheenyhdistämisen perusteella tehtyä hakemusta koskevasta päätöksestä ilmoitetaan hakemuksen jättäneelle henkilölle mahdollisimman pian ja viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Perheenyhdistämisdirektiivin mukaan yhdeksän kuukauden määräaika voidaan kuitenkin poikkeuksellisissa olosuhteissa jatkaa, jos asian käsittely sitä vaatii.

Perheenyhdistämisen perusteella tehtyjen hakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli Ulkomaalaisvirastossa vuoden 2005 ensimmäisen puolen vuoden aikana reilut kolme kuukautta. Kansainvälistä suojelua saaneiden perheenyhdistämishakemusten käsittelyajat olivat huomattavasti pidempiä, keskimäärin yhdeksän kuukautta.

Määräaika koskeva säännös ehdotetaan lisättäväksi ulkomaalaislakiin.

6 artikla. Direktiivin 6 artiklan 1 ja 2 kohdat sisältävät perusteita, joilla perheenyhdistämistä koskeva hakemus voidaan hylätä tai perheenyhdistämisen perusteella myönnetty oleskelulupa peruuttaa. Tällaisia syitä ovat yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvät syyt. Ulkomaalaislain 36 ja 114 §:n mukaan näiden syiden lisäksi oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä myös, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan Suomen kansainvälisiä suhteita. Direktiivi ei kuitenkaan salli tällaisen perusteen käyttämistä perheenjäsenen oleskeluluvan myöntämättä jättämisessä tai peruuttamisessa ja edellyttää siksi ulkomaalaislain 36 ja 114 §:n muuttamista.

14 artikla. Perheenyhdistämisdirektiivin 14 artikla edellyttää, että perheenkokoajan per-

heenjäsenillä, joille on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella, on yhdenvertaiset oikeudet palkkatyön tekemiseen kuin perheenkokoajalla (1 kohdan b alakohta).

Perheenkokoajan työnteko-oikeus voi ulkomaalaislain mukaan perustua työntekijän oleskelulupaan tai hän voi tietyissä tapauksissa tehdä työtä muulla oleskeluluvalla joko rajoittamattomasti (79 §) tai rajoitetusti (80 §). Silloin, kun perheenkokoajalle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa. Tällöin perheenjäsenellä on rajoittamaton oikeus tehdä ansiotyötä, kuten perheenkokoajallakin.

Direktiivi ei edellytä, että tilapäisellä oleskeluluvalla maassa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten perheenjäsenille myönnetään oleskelulupa. Suomessa tilapäisellä oleskeluluvalla oleskelevien perheenjäsenille myönnetään kuitenkin yleensä oleskelulupa. Jotta perheenjäsen voisi tällöin tehdä ansiotyötä, edellytetään häneltä työntekijän oleskelulupaa, jos hänen tilapäinen oleskelulupansa on myönnetty muulla perusteella kuin tilapäisen työntekijän oleskeluluvan tai tilapäisen elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan saaneen perheenjäsenenä.

Ulkomaalaisen perheenjäsenelle myönnettyyn oleskelulupaan ei siis kaikissa tapauksissa sisälly oikeutta tehdä ansiotyötä ilman erillistä työntekijän oleskelulupaa, johon liittyy aina työvoiman saatavuusharkinta. Esimerkiksi tilapäisen oleskeluluvan opiskelun perusteella saaneen perheenjäsenellä ei ole oikeutta tehdä ansiotyötä ilman työntekijän oleskelulupaa. Kaikkien perheenjäsenten vapauttaminen työntekijän oleskelulupapalvelusteesta helpottaisi perheenjäsenten pääsyä työmarkkinoille. Koska perheenjäsenet joka tapauksessa oleskelevat Suomessa, tulisi heillä olla rajoittamaton oikeus tehdä ansiotyötä.

17 artikla. Ulkomaalaislain mukaisesti käännyttämistä, maasta karkottamista ja maahantulokieltoa koskevan päätöksenteon yhteydessä suoritetaan kokonaisharkinta. Muussa päätöksenteossa, kuten perheenyhdistämisen perusteella tehdyn oleskelulupahakemuksen yhteydessä, arvioidaan ainoastaan ulkomaalaislain mukaisia yleisiä oleskeluluvan sekä perheenyhdistämisen perusteella myönnettävän oleskeluluvan edellytyksiä.

Perheenyhdistämisdirektiivi edellyttää, että perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen hylkäämisestä, jatkoluvan myöntämättä jättämisestä, oleskeluluvan peruuttamisesta taikka perheenkokoajan tai hänen perheenjäsenensä maasta poistamisesta päätettäessä otetaan huomioon myös asianomaisen henkilön perhesiteiden luonne ja kiinteys ja jäsenvaltiossa oleskelun kesto sekä perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteet kotimaahan. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi nämä seikat harkinnassa huomioon otettaviksi.

Ulkomaalaislain 146 §:n mukaisesti ulkomaalaisen maastapoistamista harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muuten vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassaoleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne ja hänen sitteensä Suomeen. Perheenkokoajan tai perheenjäsenen maastapoistamista harkittaessa tulee direktiivin mukaan ottaa huomioon myös asianomaisen henkilön perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteet kotimaahan, jotka ehdotetaan lisättäväksi ulkomaalaislakiin.

2.3.2. *Direktiivin artikkelit, jotka eivät aiheuta muutoksia ulkomaalaislakiin*

4 artikla. Ulkomaalaislaki vastaa artiklan 1 kohdan säännöksiä perheenjäsenistä, joiden maahantulo ja maassaoleskelu on sallittava perheenyhdistämisen perusteella, muilta kuin edellä mainituin perheenkokoajan aviopuolison lapsia koskevilta osin. Ulkomaalaislain mukaisesti perheenjäseniksi katsotaan perheenkokoajan aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, kuten artiklan 1 kohta edellyttää. Adoptoidut lapset rinnastetaan Suomessa biologisiin lapsiin. Suomessa voidaan artiklan 4 kohdan säännöstä vastaavasti myöntää oleskelulupa vain yhdelle aviopuolisolle, kun kyseessä on moniavioinen avioliitto.

5 artikla. Osana ulkomaalaislain 7 §:n 2 momentin mukaista asian selvittämistä perheenyhdistämisen perusteella oleskelulupa-

hakemuksen tehneeltä hakijalta pyydetään artiklan 2 kohdan mukaiset sukulaisuussuhteen osoittavat asiakirjat, kopiot perheenjäsenien matkustusasiakirjoista sekä toimeentulon osoittavat asiakirjat, kun turvattu toimeentulo on oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä. Lisäksi asianosaisille varataan tilaisuus tulla kuulluiksi ulkomaalaislain 62 §:n perusteella. Artiklan 2 kohdassa edellytetään, että sellaisen hakemuksen ratkaisemisessa, joka koskee perheenkokoajan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää henkilöä, on perhesuhteen toteamiseksi otettava huomioon muun muassa yhteinen lapsi, aiempi avioliitto ja parisuhteen rekisteröinti. Aiemmallalla avioliitolla viitataan nimenomaan aikaisempaan yhdessä asumiseen. Vastaavia seikkoja arvioidaan ulkomaalaislain 37 §:n perusteella perhesuhdetta selvitettyä.

Myös ulkomaalaislain 60 §:n 1 momentin lähtökohtana on, että haettaessa oleskelulupaa perhesiteen perusteella, perheenjäsenet odottavat hakemuksen käsittelyä ulkomailla, kuten artiklan 3 kohta edellyttää.

Ulkomaalaislain nojalla tehdyt päätökset perustellaan artiklan 4 kohdan edellyttämällä tavalla. Tämä vastaa hallintolain 45 §:ää. Lapsen etu huomioidaan ulkomaalaislain mukaisessa päätöksenteossa ulkomaalaislain 6 §:n mukaisesti. Tämä vastaa artiklan 5 kohtaa.

6 artikla. Artiklan 2 kohdan toinen alakohhta edellyttää, että tehtäessä päätös perheenyhdistämistä koskevaan hakemukseen, tarkastellaan 16 artiklassa lueteltujen seikkojen lisäksi myös yleiseen turvallisuuteen, järjestykseen ja kansanterveyteen liittyviä seikkoja. Nämä ovat ulkomaalaislain 36 §:n mukaisia yleisiä oleskeluluvan edellytyksiä, jotka otetaan huomioon kaikessa lupaharkinnassa.

9 artikla. Artiklassa todetaan 9-12 artikloiden soveltamisesta pakolaisten perheenyhdistämiseen ja jäsenvaltioiden oikeudesta rajoittaa säännösten soveltamista pakolaisiin, joiden perhesuhteet ovat olleet olemassa ennen heidän maahantuloaan. Artikloilla 9-12 ei myöskään rajoiteta pakolaisaseman myöntämistä perheenjäsenille. Artiklalla 9 ei siten ole suoranaisia vaikutuksia ulkomaalaislakiin.

10 artikla. Ulkomaalaislain mukaisesti alaikäisen naimattoman lapsen perheenjäsenenä pidetään hänen huoltajaansa, jolle myönne-

tään oleskelulupa perheenyhdistämisen perusteella. Tämä koskee myös pakolaisia. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on sallittava ilman huoltajaa tulleen alaikäisen pakolaisen vanhempien (suoraan ylenevää polvea olevien ensimmäisen asteen sukulaisten) maahantulo ja maassaoleskelu. Jos suoraan ylenevää polvea olevia sukulaisia ei ole tai jos heitä ei voida jäljittää, jäsenvaltio voi kansallisesti harkita, salliiko se perheenyhdistämisen perusteella alaikäisen pakolaisen laillisen huoltajan maahantulon ja maassaoleskelun. Ulkomaalaislain 37 §:ssä on suoraan omaksuttu tämä laajempi lähestymistapa. Alaikäisen lapsen huoltaja on aina hänen perheenjäsenensä. Käytännössä lapsen vanhempi pääsääntöisesti on hänen huoltajansa, mutta joissain tapauksissa biologista vanhempaa ei ole tai hän on voinut menettää huoltajuutensa.

On silti mahdollista, että käytännössä syntyy tilanne, jossa maahan yksin tulleella alaikäisellä pakolaisella on sekä huoltaja että biologinen vanhempi, joka jostain syystä on menettänyt huoltajuutensa. Tällaisessa tilanteessa ulkomaalaislain 37 § lähtee siitä, että huoltaja on alaikäisen perheenjäsen ja voi tulla maahan, biologinen vanhempi sen sijaan ei. Artiklan 3 kohdan säännös ei suoraan ota kantaa tällaiseen tilanteeseen. Direktiivillä ei ole kuitenkaan tarkoitettu annettavan mahdollisuutta sekä biologisten vanhempien että huoltajan tai huoltajien maahantuloon samanaikaisesti. Artiklan 3 kohdan mukaan huoltajan maahantulo olisi mahdollista sallia vain siinä tapauksessa, että suoraan yleneviä polvea olevia sukulaisia ei ole tai heitä ei ole saatu jäljitettyä. Artikla ei näin ollen edellytä ulkomaalaislain 37 §:n muuttamista.

11 artikla. Jos pakolainen ei voi esittää sukulaissuhteen osoittavia virallisia asiakirjoja, on direktiivin artiklan 2 kohdan mukaan otettava huomioon muut todisteet sukulaissuhteen osoittamiseksi. Kielteinen päätös ei saa perustua pelkästään siihen, että asiakirjatodisteet puuttuvat. Suomessa päätösharkinnassa otetaan huomioon, että selvitysten hankkiminen voi vaarantaa hakijan turvallisuuden tai olla mahdotonta hakijan kotimaan tilanteen vuoksi. Erityisesti tällöin asiaosaisten suullinen kuuleminen on tärkeää.

13 artikla. Lupa perheenjäsenen maahantuloon on artiklan 1 kohdan mukaan annettava

heti, kun perheenyhdistämistä koskeva hakemus on hyväksytty. Jäsenvaltion on kaikin tavoin edistettävä tällaisilta henkilöiltä vaadittavien viisumien myöntämistä. Kun oleskelulupa Suomeen on myönnetty, antaa Suomen edustusto ulkomailla perheenjäsenelle Suomessa myönnetyn oleskeluluvan. Oleskelulupa oikeuttaa maahantuloon ilman viisumia.

Artiklan 2 kohdan mukaisesti ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa myönnetään pääsääntöisesti yhdeksi vuodeksi. Ulkomaalaislain 53 §:n 1 momentti sisältää saman pääsäännön. Tästä pääsäännöstä voidaan kuitenkin sekä artiklan 3 kohdan että ulkomaalaislain 53 §:n 2 momentin mukaisesti poiketa siten, että perheenjäsenen oleskelulupa myönnetään korkeintaan niin pitkäksi ajaksi kuin perheenkokoajan oleskelulupa on voimassa.

Oleskelulupa voidaan artiklan 2 kohdan mukaisesti uusia. Tästä säädetään ulkomaalaislain 54 §:ssä, joka koskee jatkoluvan myöntämistä.

14 artikla. Perheenyhdistämisdirektiivin 14 artikla edellyttää, että perheenkokoajan perheenjäsenillä, joille on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella, on yhdenvertaiset oikeudet koulutukseen (1 kohdan a alakohta) ja itsenäiseen ammatinharjoittamiseen (1 kohdan b alakohta) sekä ammatilliseen ohjaukseen, ammatilliseen koulutukseen ja täydennyskoulutukseen (1 kohdan c alakohta) kuin perheenkokoajalla. Perheenjäsenellä on kuten perheenkokoajallakin oikeus hakeutua koulutukseen Suomessa. Direktiivin mukaiseen ammatilliseen ohjaukseen, täydennyskoulutukseen ja uudelleen koulutukseen voi Suomessa kuulua muun muassa työvoimatoimistojen hallinnoimia ammatinvalinnanohjaus- ja työvoimakoulutuspalveluja. Näiden palvelujen saamisen perusteista on säädetty laissa julkisesta työvoimapalvelusta (1295/2002). Ammatillisesta koulutuksesta on säädetty samannimisessä laissa (630/1998). Perheenjäsenellä on siis oikeus näihin palveluihin samoilla edellytyksillä kuin perheenkokoajallakin.

Oikeus itsenäiseen ammatinharjoittamiseen ja elinkeinonharjoittamiseen perheenkokoajalla on, jos hänelle on myönnetty elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Elinkeinonharjoittaminen on sallittua myös muun oleskelu-

luvan nojalla, kun maassa oleskelun pääasiallinen tarkoitus on muu kuin elinkeinonharjoittaminen eikä elinkeinonharjoittaminen muuta tätä tarkoitusta. Myös perheenjäsen saa tällä perusteella harjoittaa ammattia tai elinkeinoa perheenyhdistämisen perusteella myönnetyn oleskelulupansa nojalla.

15 artikla. Artiklan 1 kohta edellyttää, että perheenkokoajan puolisoilla ja täysi-ikäisyyden saavuttaneella lapsella on viiden vuoden maassaoleskelun jälkeen oikeus saada perheenkokoajan oleskeluluvasta riippumaton oleskelulupa. Suomessa pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaislain 56 §:n mukaisesti tietyin edellytyksin ulkomaalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan. Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen voi olla riippuvainen perheenkokoajan oleskeluluvasta ja muista perhesiteen perusteella myönnettävän oleskeluluvan edellytyksistä. Pysyvää oleskelulupaa ei kuitenkaan voida peruuttaa perheenkokoajaan, perheenkokoajan oleskelulupaan tai perhesuhteiden muuttumiseen liittyvistä syistä. Pysyvä oleskelulupa on siis direktiivin edellyttämä erillinen oleskelulupa, joka ei ole sidoksissa perheenkokoajan oleskelulupaan.

Ulkomaalaislain 55 §:n 3 momentissa säädetään, että jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, myönnettävän määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika ei saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan oleskeluluvan voimassaoloaika. Tämä saattaa estää pysyvän oleskeluluvan myöntämisen perheenjäsenelle esimerkiksi, jos perheenkokoaja on oleskellut Suomen ulkopuolella siinä määrin, että yhtäjaksoisen Suomessa oleskelun edellytys pysyvän oleskeluluvan myöntämiseksi perheenkokoajalle ei täyty. Jos yhtäjaksoisen oleskelun edellytys ja muut pysyvän oleskeluluvan edellytykset kuitenkin täyttyvät perheenjäsenen kohdalla, olisi tarkoituksenmukaista, että perheenjäsenelle voitaisiin tällaisissa tapauksissa myöntää pysyvä oleskelulupa.

Sellaisten ulkomaalaisten kohdalla, joiden ensimmäiset oleskeluluvat ovat olleet tilapäisiä ja jotka ovat vasta myöhemmin saaneet jatkuvan oleskeluluvan, saattaa artiklan 1 kohdan edellyttämä viiden vuoden aika, jonka jälkeen erillinen oleskelulupa tulisi myön-

tää, ylittyä. Tällöin kuitenkin myös perheenkokoaja on aluksi oleskellut maassa tilapäisellä oleskeluluvalla, eikä hänenkään ole mahdollista saada pysyvää oleskelulupaa ennen kuin hän on oleskellut maassa jatkuvalla oleskeluluvalla vähintään neljä vuotta. Koska direktiivi ei sen 3 artiklan perusteella koske henkilöitä, jotka tulevat maahan tilapäistä oleskelua varten, ei ulkomaalaislain voida katsoa olevan ristiriidassa direktiivin kanssa. Viiden vuoden määräaika voidaan laskea alun perin maahan tilapäisellä oleskeluluvalla tulleiden kohdalla siitä, kun heille on myönnetty ensimmäinen jatkuva oleskelulupa.

Artiklan 3 kohdan mukaisesti perheenyhdistämistä varten maahan tulleelle henkilölle voidaan siinä tapauksessa, että perheenkokoaja kuolee tai perheenkokoaja ja perheenjäsen eroavat, myöntää perheenkokoajan oleskeluluvasta erillinen oleskelulupa. Kun tällainen tilanne aiheuttaa perheenjäsenelle erityisen vaikeat olosuhteet, on jäsenvaltio velvoitettu myöntämään perheenjäsenelle erillisen oleskeluluvan. Ulkomaalaislain 54 §:n 5 momentin mukaan ulkomaalaiselle voidaan perhesiteen päätyttyä myöntää oleskelulupa sillä perusteella, että hänellä on kiinteät siteet Suomeen. Erillinen oleskelulupa voidaan erityisen vaikeissa olosuhteissa myöntää myös yksilöllisestä inhimillisestä syystä ulkomaalaislain 52 §:n perusteella.

16 artikla. Direktiivin 6 artiklassa mainittujen perusteiden lisäksi jäsenvaltio voi jättää myöntämättä ensimmäisen tai jatko-oleskeluluvan perheenyhdistämisen perusteella tai peruuttaa perheenjäsenen oleskeluluvan 16 artiklassa luetelluilla perusteilla. Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos direktiivissä asetetut edellytykset eivät täyty. Tällaisia perusteita ovat ulkomaalaislain 36, 37, 38 ja 39 §:ssä asetettujen edellytysten täyttymättä jääminen. Ulkomaalaislain 58 §:n 1 momentin mukainen oleskeluluvan peruuttamisperuste eli se, että ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois maasta tai hän on pysyvässä tarkoituksessa oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta maan ulkopuolella, on artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen. Jos ulkomaalainen on muuttanut pysyvästi pois maasta, ei direktiivin edellytysten voida enää katsoa täyttyvän.

Hakemus voidaan hylätä, oleskelulupaa

voidaan olla jatkamatta tai oleskelulupa voidaan peruuttaa artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan, jos perheenkokoaja ja perheenjäsen tai perheenjäsenet eivät elä tai eivät enää elä todellisessa avioliitossa tai perhesuhteessa, ja c alakohdan mukaan, jos perheenkokoaja tai hänen kanssaan avioliitonomaisissa olosuhteissa elävä henkilö on avioliitossa tai pysyvässä suhteessa toisen henkilön kanssa. Vastaavia perusteita ovat jo edellä mainitun ulkomaalaislain 37 §:n edellytysten täyttymättä jääminen ja oleskeluluvan peruuttamisen osalta lisäksi 58 §:n 3 ja 4 momentit. Pykälän 3 momentin perusteella oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos oleskelulupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salattu sellainen seikka, joka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen. Oleskelulupa voidaan 58 §:n 4 momentin perusteella peruuttaa, jos niitä edellytyksiä, joiden perusteella oleskelulupa myönnettiin, ei enää ole.

Artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisia perusteita oleskeluluvan myöntämättä jättämiselle tai peruuttamiselle, joita ovat väärien tai harhaanjohtavien tietojen, väärien tai väärennettyjen asiakirjojen käyttäminen tai muunlaisen petoksen tekeminen tai muiden laittomien keinojen käyttäminen, vastaavat myös ulkomaalaislain 58 §:n 3 momentin mukaiset perusteet. Artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisia perusteita ovat avioliiton solmiminen, avioliitonomaisten olosuhteiden perustaminen tai adoption suorittaminen yksinomaan siksi, että henkilö voisi tulla jäsenvaltioon tai oleskella siellä. Näitä seikkoja voidaan pitää ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentissa tarkoitettuna maahantulosäännösten kiertämisenä. Lisäksi b alakohdan säännöksiä vastaavat sisällöllisesti ulkomaalaislain 58 §:n 3 ja 4 momentit.

18 artikla. Artiklan mukaan perheenkokoajalla ja hänen perheenjäsenillään on oikeus hakea päätökseen muutosta oikeusteitse, jos perheenyhdistämistä koskeva hakemus hylätään, jos oleskeluluvan voimassaoloa ei jatketa tai se peruutetaan tai jos heidät määrätään poistumaan maasta. Ulkomaalaislain 190 §:n perusteella tällaisiin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Artiklat, jotka eivät ole jäsenvaltioita velvoittavia. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan toinen alakohta, 3 kohta, 5 kohta ja 6 kohta; 5 artiklan 2 kohdan toinen alakohta; 6 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan ensimmäinen alakohta; 7 artikla; 8 artikla; 9 artiklan 2 kohta; 10 artiklan 2 kohta ja 3 kohdan b alakohta; 12 artiklan 1 kohdan toinen ja kolmas alakohta; 14 artiklan 2 ja 3 kohdat; 15 artiklan 1 kohdan toinen alakohta ja 2 kohta sekä 16 artiklan 3 ja 4 kohdat eivät aseta jäsenvaltioille velvoitteita, eikä niiden pohjalta ehdoteta muutoksia ulkomaalaislakiin.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on saattaa ulkomaalaislaki vastaamaan perheenyhdistämisdirektiivin säännöksiä. Yleisenä tavoitteena on edistää perheen suojelua ja perhe-elämän kunnioittamista. Esityksen tavoitteena on myös vahvistaa Suomessa laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten oikeudenmukaista kohtelua ja pyrkiä vähitellen takaamaan heille asema, joka vastaa Euroopan unionin kansalaisen asemaa. Esityksellä pyritään myös edistämään Suomessa laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten kotoutumista.

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain perheenjäsenen määrittelmään lisättäväksi perheenyhdistämisdirektiivin edellyttämällä tavalla perheenkokoajan aviopuolison lapset.

Yleisiin oleskeluluvan edellytyksiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että kansainvälisten suhteiden vaarantaminen ei estä oleskeluluvan myöntämistä perhesiteen perusteella.

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös määräajasta, jossa perheenyhdistämistä koskeva oleskelulupahakemus tulisi perheenyhdistämisdirektiivin mukaan käsitellä.

Perheenyhdistämisdirektiivi edellyttää tiettyjen seikkojen huomioon ottamista perhesiteen perusteella tehtävää hakemusta arvioidessa. Ulkomaalaislaki ei nykyisellään edellytä kaikkien näiden seikkojen huomioon ottamista, minkä vuoksi ulkomaalaislakia ehdotetaan näiltä osin muutettavaksi.

Esityksessä ehdotetaan Suomessa perhesiteen perusteella oleskeluluvan saaneen

ulkomaalaisen vapauttamista työntekijän oleskelulupavelvollisuudesta. Perheenjäsenen työmarkkinoille pääsyn helpottaminen olisi perusteltua, koska perheenjäsenet joka tapauksessa oleskelevat Suomessa. Perheenjäsenen työmarkkinoille pääsyn helpottaminen myös edistäisi Suomessa laillisesti oleskelevien ulkomaalaisten kotoutumista.

4. Esityksen vaikutukset

Esityksellä parannetaan kolmansien maiden kansalaisten edellytyksiä perhe-elämän ylläpitämiseen ja perheenyhdistämiseen. Perheenyhdistämisen edellytykset Euroopan unionissa harmonisoidaan.

Perheenjäsenen pääsyä työmarkkinoille helpotetaan, kun ulkomaalaisen perheenjäsenen oikeus tehdä ansiotyötä vapautetaan kokonaan työvoiman saatavuusharkinnasta. Voimassa olevan lain mukaan tilapäisen oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenellä ei ole oikeutta tehdä ansiotyötä ilman työvoiman saatavuusharkintaa. Työvoiman saatavuusharkinnasta vapautettavien perheenjäsenien määrä ei ole niin suuri, että sillä olisi merkittävää vaikutusta työmarkkinatilanteeseen. Ehdotuksella ei ole vaikutusta viranomaisten välisiin suhteisiin tai toimivaltaan.

Esitys ei sisällä välittömiä valtionalouteen liittyviä taloudellisia vaikutuksia.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sisäasiainministeriössä. Luonnoksesta on pyydetty lausunnot ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä,

valtiovarainministeriöltä, opetusministeriöltä, kauppaja- ja teollisuusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työministeriöltä, oikeuskanslerinvirastolta, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslialta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, Helsingin hallinto-oikeudelta, opetushallitukselta, vähemmistövaltuutetun toimistolta, tasa-arvovaltuutetun toimistolta, Helsingin kihlakunnan poliisilaitokselta, Ulkomaalaisvirastolta, Uudenmaan Työvoimaja elinkeinokeskukselta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, AKAVA ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:ltä, Suomen yrittäjät ry:ltä, Suomen yliopilaskuntien liitto SYL ry:ltä, Suomen ammattiin opiskelevien keskusliitto SAKKI ry:ltä, Suomen ammattikorkeakouluopiskelijajyhdistysten liitto SAMOK ry:ltä, Pakolaisneuvonta ry:ltä, Amnesty Internationalilta ja Suomen Punaiselta Ristiltä.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Ulkomaalaisten opiskelijoiden asemaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 78/2005 vp) esitetään lisättäväksi ulkomaalaislain 79 §:ään uusi 3 momentti. Esitetyssä 3 momentissa säädettäisiin siitä, että Suomessa tutkinon suorittaneella ulkomaalaisella on oikeus tehdä ansiotyötä ilman työntekijän oleskelulupaa.

Nyt esitetään muutoksia 79 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään perhesiteen perusteella oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen oikeudesta tehdä ansiotyötä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

36 §. *Yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle.* Nykyisen lain mukaan oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Perheenyhdistämisdirektiivi ei kuitenkaan salli perheenjäsenen oleskeluluvan myöntämättä jättämistä tai peruuttamista kansainvälisten suhteiden vaarantamisen takia. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tämän takia lisättäväksi säännös, jonka mukaan perhesiteen perusteella haettua oleskelulupaa ei voitaisi jättää myöntämättä sillä perusteella, että ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan Suomen kansainvälisiä suhteita.

37 §. *Perheenjäsen.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi perheenjäseneksi alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja Suomessa oleskelevan henkilön aviopuoliso on. Nykyisessä laissa perheenjäseniksi katsotaan Suomessa asuvan perheenkokoajan aviopuoliso sekä alle 18-vuotiaat naimattomat lapset, joiden huoltaja Suomessa asuva henkilö on. Lapsille, joiden huoltaja perheenkokoajan aviopuoliso on mutta perheenkokoaja ei ole, myönnetään oleskelulupa perheenkokoajan aviopuolison perheenjäseninä. Ehdotuksen mukainen lisäys mahdollistaisi oleskeluluvan myöntämisen Suomessa oleskelevan henkilön aviopuolison lapsille sellaisessakin tilanteessa, jolloin aviopuoliso itse ei muuta Suomeen. Tällöin vaaditaan kuitenkin huoltajan suostumus. Jos kyseessä on yhteishuoltajuus perheenkokoajan aviopuolison ja muualla oleskelevan toisen huoltajan välillä, myönnetään oleskelulupa, jos molemmat huoltajat suostuvat siihen.

55 §. *Jatkoluvan pituus.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi teknisiä korjauksia niin, että momentissa mainittu oleskelulupa tarkennettaisiin tarkoittamaan määräaikaista oleskelulupaa ja sana perheenjäsen muutettaisiin perheenkokoajaksi.

56 §. *Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen.* Pysyvän oleskeluluvan myöntämiseksi vaadittu yhtäjaksoisen oleskelun ei ole nykyisin-

kään katsottu katkeavan sellaisten poissaolojen takia, jotka johtuvat tavanomaisista loma- ja muista matkoista tai siitä, että ulkomaalainen työskentelee ulkomailla olevassa työkohteessa suomalaisen työnantajan lähettämänä, jos henkilö katsotaan kotikuntalain ja asumiseen perustuvaa sosiaaliturvaa koskevan lain mukaan Suomessa asuvaksi. Säännös ehdotetaan selvyuden vuoksi lisättäväksi pykälän 1 momenttiin.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka perusteella perhesiteen perusteella määräaikaisten oleskeluluvan saaneelle ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää pysyvä oleskelulupa, vaikka perheenkokoajalle ei myönnettäisi pysyvää oleskelulupaa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa perheenkokoaja on oleskellut Suomen ulkopuolella työ- tai muista vastaavista matkoista johtuen siinä määrin, ettei pysyvän oleskeluluvan myöntämiseksi vaadittava yhtäjaksoisen oleskelun edellytys hänen kohdallaan täyty, voitaisiin oleskeluluvan perhesiteen perusteella saaneelle ulkomaalaiselle kuitenkin myöntää pysyvä oleskelulupa. Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen edellyttäisi, että yhtäjaksoisen oleskelun edellytys ja muut pysyvän oleskeluluvan edellytykset täytyisivät hänen kohdallaan.

66 a §. *Harkinta perhesiteen perusteella tehdyn hakemuksen yhteydessä.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 66 a §, joka koskisi perhesiteen perusteella tehdyn hakemuksen yhteydessä suoritettavaa harkintaa. Ehdotetun pykälän mukaiset seikat otettaisiin huomioon, kun harkitaan hakemuksen hylkäämistä, jatkoluvan myöntämättä jättämistä tai oleskeluluvan peruuttamista. Ensimmäisen oleskeluluvan tai jatko-oleskeluluvan myöntämättä jättämistä harkittaessa ehdotetun pykälän mukaiset seikat otettaisiin huomioon vielä sen jälkeen, kun muiden oleskeluluvan edellytysten arvioinnin jälkeen oltaisiin päätymässä oleskeluluvan myöntämättä jättämiseen. Jos oleskelulupa oltaisiin muuten myöntämässä, ei ehdotetun pykälän mukaisen harkinnan perusteella voitaisi kuitenkaan päätyä hakijalle kielteiseen päätökseen. Myös oleskeluluvan peruuttamista harkitta-

essa ehdotetun pykälän mukainen harkinta suoritettaisiin sen jälkeen, kun oleskeluluvan peruuttamisen edellytykset on arvioitu ja ollaan päätyvässä oleskeluluvan peruuttamiseen. Perheenkokoajan tai perheenjäsenen maasta poistamisen yhteydessä suoritettavasta harkinnasta säädetään 146 §:ssä.

69 a §. *Päätös perhesiteen perusteella tehtyyn hakemukseen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 69 a §, jossa säädettäisiin yhdeksän kuukauden määräajasta perhesiteen perusteella tehtävän hakemuksen käsittelyssä. Hakemus tulisi käsitellä mahdollisimman pian ja joka tapauksessa yhdeksän kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Yhdeksän kuukauden määräaika kattaisi niin hakemuksen käsittelyn kuin tiedoksiannonkin.

Määräaikaa voitaisiin kuitenkin jatkaa poikkeuksellisissa olosuhteissa, jos asian selvittäminen sitä vaatii. Poikkeukselliset olosuhteet asian käsittelyn aikana voivat tarkoittaa esimerkiksi poikkeuksellisen vaikeaa tapausta, ulkomailla tapahtuvan suullisen kuulemisen vaatimaa poikkeuksellisen pitkää aikaa taikka lisäselvitysten tai lausuntojen hankkimista. Lisäselvitysten ja lausuntojen hankkimista voidaan pitää poikkeuksellisina olosuhteina vain, jos kyseessä on tavallisesta asian selvittämisestä poikkeava, laajempi tai vaivalloisempi lisäselvityksen tai lausunnon hankkiminen. Poikkeukselliset olosuhteet voivat olla myös päätöksen tiedoksiannossa ilmenneitä ongelmia, jolloin poliisi ei asiakkaasta riippuvasta syystä saa annettua päätöstä tiedoksi yhdeksän kuukauden määräajassa. Luparatkaisu olisi käytännössä tehtävä niin hyvissä ajoin, että myös tiedoksianto voidaan tehdä annetun yhdeksän kuukauden määräajan kuluessa. Niissäkin tapauksissa, kun määräaikaa joudutaan jatkamaan normaalista yhdeksästä kuukaudesta, olisi kuitenkin pyrittävä hakemuksen mahdollisimman viivyttyksettömään käsittelyyn.

79 §. *Rajoittamaton työnteko muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan nojalta.* Ulkomaalaisen perheenjäsenelle myönnettävään oleskelulupaan ei nykyisen lain mukaan kaikissa tapauksissa sisälly oikeutta tehdä ansiotyötä ilman erillistä työntekijän oleskelulupaa ja siihen liittyvää työvoiman saatavuusharkintaa. Kaikkien perheenjäsenten vapauttaminen työntekijän oleskelulupavelvoit-

teesta helpottaisi kuitenkin perheenjäsenten pääsyä työmarkkinoille ja edistäisi heidän kotoutumistaan Suomeen. Tämä vastaa myös hallituksen maahanmuuttopoliittista ohjelmaa valmistelleen yksimielisen työryhmän näkemystä (Työhallinnon julkaisu 355, työministeriö 2005). Pykälän 2 momenttia ehdotetaan siksi muutettavaksi niin, että kaikille Suomessa perhesiteen perusteella oleskeluluvan saaneille ulkomaalaisille annettaisiin oikeus tehdä ansiotyötä ilman työntekijän oleskelulupaa.

114 §. *Oleskeluluvan myöntäminen kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua saaneen perheenjäsenelle.* Nykyisen lain mukaan oleskeluluvan myöntäminen perhesiteen perusteella pakolaisen, suojelun tarpeen perusteella oleskeluluvan saaneen tai tilapäistä suojelua saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenelle edellyttää, että perheenjäsenen ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä, turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Perheenyhdistämisdirektiivi ei kuitenkaan salli perheenjäsenen oleskeluluvan myöntämättä jättämistä tai peruuttamista kansainvälisten suhteiden vaarantamisen takia. Pykälän 1 momentista ehdotetaan tämän vuoksi poistettavaksi maininta Suomen kansainvälisten suhteiden vaarantamisesta.

146 §. *Kokonaisharkinta.* Maasta poistamisen yhteydessä suoritetaan nykyisinkin kokonaisharkinta, jossa huomioon otettavia seikkoja on lueteltu pykälässä. Huomioon otettaviin 1 momentin mukaisesti seikkoihin ehdotetaan lisättäväksi perheenyhdistämisdirektiivin edellyttämät asianomaisen henkilön perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteet kotimaahan.

Perheenyhdistämisdirektiivi edellyttää asianomaisen henkilön perhesiteiden luonteen ja kiinteyden huomioon ottamista harkinnassa. Nykyisen pykälän mukaan harkinnassa on otettava huomioon perhe-elämän suoja. Perhe-elämän suojaan liittyvä harkinta sisältää myös henkilön perhesiteiden luonteen ja kiinteyden huomioon ottamisen.

2. Voimaantulo

Perheenyhdistämisdirektiivin 20 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, ase-

tukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 3 päivänä lokakuuta 2005. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lain olisi tultava voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

3. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen (HE 28/2003 vp) yhteydessä eduskunnan perustuslakivaliokunta käsitteli perusteellisesti ul-

komaalaislainsäädännön suhdetta perustuslakiin ja kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin (PeVL 4/2004 vp). Esitys ei sisällä perusoikeuksien kannalta merkittäviä muutoksia, ja se voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisessa käsittelyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 2004 annetun ulkomaalaislain (301/2004) 36 §:n 1 momentti, 37 §:n 1 momentti, 55 §:n 3 momentti, 56 §, 79 §:n 2 momentti, 114 §:n 1 momentti ja 146 §:n 1 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 66 a ja 69 a § seuraavasti:

36 §

Yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle

Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Kansainvälisten suhteiden vaarantaminen ei kuitenkaan estä oleskeluluvan myöntämistä perhesiteen perusteella.

37 §

Perheenjäsen

Tätä lakia sovellettaessa perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja on Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso. Jos Suomessa asuva henkilö on alaikäinen lapsi, perheenjäsen on hänen huoltajansa. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity.

55 §

Jatkoluvan pituus

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, myönnettävän määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika ei kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenkokoajan määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika.

56 §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen

Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, ovat olemassa ja pysyvän oleskeluluvan myöntämiselle ei ole tässä laissa mainittuja esteitä. Oleskelua pidetään yhtäjaksoisena, jos ulkomaalainen on oleskellut Suomessa vähintään puolet oleske-

luluvan voimassaoloajasta. Yhtäjaksoista oleskelua eivät katkaise poissaolot, jotka johduvat tavanomaisista loma- tai muista matkoista tai työskentelystä ulkomailla olevassa työkohteessa suomalaisen työnantajan lähettämänä.

Perhesiteen perusteella määräaikaisen oleskeluluvan saaneelle ulkomaalaiselle voidaan myöntää pysyvä oleskelulupa, vaikka perheenkokoaja ei täytä pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä.

Neljän vuoden määräaika lasketaan maahan tulopäivästä, jos ulkomaalaisella on maahan saapuessaan ollut oleskelulupa jatkuvaa maassaoleskelua varten. Jos oleskelulupaa on haettu Suomessa, neljän vuoden määräaika lasketaan ensimmäistä jatkuvaa maassaoleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä.

Jos henkilö on saanut oleskeluluvan pakolaisuuden tai suojelun tarpeen perusteella, neljän vuoden määräaika lasketaan maahan tulopäivästä.

Lupamenettely ja toimivaltaiset viranomaiset

66 a §

Harkinta perhesiteen perusteella tehdyn hakemuksen yhteydessä

Kun oleskelulupaa on haettu perhesiteen perusteella, luvan myöntämättä jättämistä harkittaessa on otettava huomioon ulkomaalaisen perhesiteiden luonne ja kiinteys, hänen maassa oleskelunsa pituus sekä hänen perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteensä kotimaahan. Sama koskee harkintaa päätettäessä perhesiteen perusteella myönnetyn oleskeluluvan peruuttamisesta taikka perheenkokoajan tai hänen perheenjäsenensä maastapoistamisesta.

69 a §

Päätös perhesiteen perusteella tehtyyn hakemukseen

Perhesiteen perusteella tehtyä oleskelulupahakemusta koskeva päätös on annettava

hakijalle tiedoksi viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Poikkeuksellisissa olosuhteissa päätös voidaan antaa tiedoksi myöhemmin.

79 §

Rajoittamaton työnteko muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan nojalla

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella.

114 §

Oleskeluluvan myöntäminen kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua saaneen perheenjäsenelle

Oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella pakolaisen, suojelun tarpeen perusteella oleskeluluvan saaneen tai tilapäistä suojelua saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenelle, jos:

- 1) perheenkokoaja asuu Suomessa tai hänelle on myönnetty oleskelulupa Suomeen muuttoa varten; ja
- 2) hakijan ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä, turvallisuutta tai kansanterveyttä.

146 §

Kokonaisharkinta

Käännyttämistä ja maasta karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne, hänen siteensä Suomeen sekä

hänen perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteensä kotimaahan. Jos käännäminen tai maasta karkottaminen taikka siihen liittyvä maahantulokielto perustuisi ulkomalaisen rikolliseen toimintaan, on otettava huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai

yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Kari Rajamäki*

Laki**ulkomaalaislain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 2004 annetun ulkomaalaislain (301/2004) 36 §:n 1 momentti, 37 §:n 1 momentti, 55 §:n 3 momentti, 56 §, 79 §:n 2 momentti, 114 §:n 1 momentti ja 146 §:n 1 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 66 a ja 69 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

36 §

Yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle

Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

37 §

Perheenjäsen

Tätä lakia sovellettaessa perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja Suomessa asuva henkilö on. Jos Suomessa asuva henkilö on alaikäinen lapsi, perheenjäsen on hänen huoltajansa. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity.

Ehdotus

36 §

Yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle

Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. *Kansainvälisten suhteiden vaarantaminen ei kuitenkaan estä oleskeluluvan myöntämistä perhesiteen perusteella.*

37 §

Perheenjäsen

Tätä lakia sovellettaessa perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja *on Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso*. Jos Suomessa asuva henkilö on alaikäinen lapsi, perheenjäsen on hänen huoltajansa. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity.

55 §

Jatkoluvan pituus

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaika ei kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaoloaika.

56 §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen

Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, ovat olemassa ja pysyvän oleskeluluvan myöntämiselle ei ole tässä laissa mainittuja esteitä. Oleskelua pidetään yhtäjaksoisena, jos ulkomaalainen on oleskellut Suomessa vähintään puolet oleskeluluvan voimassaoloajasta.

Neljän vuoden määräaika lasketaan maahantulopäivästä, jos ulkomaalaisella on maahan saapuessaan ollut oleskelulupa jatkuvaa maassa oleskelua varten. Jos oleskelulupaa on haettu Suomessa, neljän vuoden määräaika lasketaan ensimmäistä jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä.

Jos henkilö on saanut oleskeluluvan pakolaisuuden tai suojelun tarpeen perusteella, neljän vuoden määräaika lasketaan maahantulopäivästä.

55 §

Jatkoluvan pituus

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, myönnettävän määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika ei kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan *perheenkokoajan määräaikaisen* oleskeluluvan voimassaoloaika.

56 §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen

Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, ovat olemassa ja pysyvän oleskeluluvan myöntämiselle ei ole tässä laissa mainittuja esteitä. Oleskelua pidetään yhtäjaksoisena, jos ulkomaalainen on oleskellut Suomessa vähintään puolet oleskeluluvan voimassaoloajasta. *Yhtäjaksoista oleskelua eivät katkaise poissaolot, jotka johtuvat tavanomaisista loma- tai muista matkoista tai työskentelystä ulkomailla olevassa työkohteessa suomalaisen työnantajan lähettämänä.*

Perhesiteen perusteella määräaikaisen oleskeluluvan saaneelle ulkomaalaiselle voidaan myöntää pysyvä oleskelulupa, vaikka perheenkokoaja ei täytä pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä.

Neljän vuoden määräaika lasketaan maahantulopäivästä, jos ulkomaalaisella on maahan saapuessaan ollut oleskelulupa jatkuvaa maassa oleskelua varten. Jos oleskelulupaa on haettu Suomessa, neljän vuoden määräaika lasketaan ensimmäistä jatkuvaa maassa oleskelua varten myönnetyn määräaikaisen oleskeluluvan alkamispäivästä.

Jos henkilö on saanut oleskeluluvan pakolaisuuden tai suojelun tarpeen perusteella, neljän vuoden määräaika lasketaan maahantulopäivästä.

Lupamenettely ja toimivaltaiset viranomaiset

Lupamenettely ja toimivaltaiset viranomaiset

66 a §

Harkinta perhesiteen perusteella tehdyn hakemuksen yhteydessä

Kun oleskelulupaa on haettu perhesiteen perusteella, luvan myöntämättä jättämistä harkittaessa on otettava huomioon ulkomaalaisen perhesiteiden luonne ja kiinteys, hänen maassa oleskelunsa pituus sekä hänen perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteensä kotimaahan. Sama koskee harkintaa päätettäessä perhesiteen perusteella myönnetyn oleskeluluvan peruuttamisesta taikka perheenkokoajan tai hänen perheenjäsenensä maastapoistamisesta.

69 a §

Päätös perhesiteen perusteella tehtyyn hakemukseen

Perhesiteen perusteella tehtyä oleskelulupahakemuksta koskeva päätös on annettava hakijalle tiedoksi viimeistään yhdeksän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Poikkeuksellisissa olosuhteissa päätös voidaan antaa tiedoksi myöhemmin.

79 §

Rajoittamaton työnteko muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan nojalla

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty perhesiteen perusteella tilapäinen oleskelulupa tilapäisen työntekijän tai tilapäisen elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenenä.

79 §

Rajoittamaton työnteko muun oleskeluluvan kuin työntekijän oleskeluluvan nojalla

Oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella.

114 §

Oleskeluluvan myöntäminen kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua saaneen perheenjäsenelle

Oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella pakolaisen, suojelun tarpeen perusteella oleskeluluvan saaneen tai tilapäistä suojelua saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenelle, jos:

1) perheenkokoaja asuu Suomessa tai hänelle on myönnetty oleskelulupa Suomeen muuttoa varten; ja

2) hakijan ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä, turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

114 §

Oleskeluluvan myöntäminen kansainvälistä suojelua tai tilapäistä suojelua saaneen perheenjäsenelle

Oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella pakolaisen, suojelun tarpeen perusteella oleskeluluvan saaneen tai tilapäistä suojelua saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenelle, jos:

1) perheenkokoaja asuu Suomessa tai hänelle on myönnetty oleskelulupa Suomeen muuttoa varten; ja

2) hakijan ei katsota vaarantavan yleistä järjestystä, turvallisuutta tai kansanterveyttä.

146 §

Kokonaisharkinta

Käännyttämistä ja maasta karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne ja hänen siteensä Suomeen. Jos käännyttäminen tai maasta karkottaminen taikka siihen liittyvä maahantulokielto perustuisi ulkomaalaisen rikolliseen toimintaan, on otettava huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara.

146 §

Kokonaisharkinta

Käännyttämistä ja maasta karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne, hänen siteensä Suomeen sekä hänen perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteensä kotimaahan. Jos käännyttäminen tai maasta karkottaminen taikka siihen liittyvä maahantulokielto perustuisi ulkomaalaisen rikolliseen toimintaan, on otettava huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .